

УКРАЇНА

ВИЩА РАДА ПРАВОСУДДЯ

вул. Студентська, 12-А, м. Київ, 04050, тел.: (044) 489-64-60, 481-06-29, факс: (044) 484-14-72, e-mail: assistant@hcj.gov.ua

04.10.2023 № 8541/0/9-23
На № _____

Тимчасовому виконувачу
повноважень Голови
Рахункової палати
Андрію Майснеру

Шановний Андрію Васильовичу!

Вищою радою правосуддя розглянуто рішення Рахункової палати від 22 серпня 2023 року № 17-3 «Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань Вищою кваліфікаційною комісією суддів України» та Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, надіслані листом від 6 вересня 2023 року № 07-2059.

За результатами розгляду рішення Рахункової палати та рекомендацій до нього (пункт 7 резолютивної частини рішення) Вища рада правосуддя (далі – ВРП, Рада) інформує про таке.

1) Щодо забезпечення визначення кількості суддів у судах (крім Верховного Суду) з урахуванням консультативного висновку ДСАУ, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» Вища рада правосуддя визначає кількість суддів у суді в порядку, визначеному Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Згідно із частиною шостою статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» кількість суддів у суді (крім Верховного Суду) визначає Вища рада правосуддя з урахуванням консультативного висновку Державної судової адміністрації України, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України відповідно до рішення від 20 липня 2023 року № 30/зп-23 звернулася до Вищої ради правосуддя та Державної судової адміністрації України (далі також – ДСА України) щодо вирішення питання стосовно визначення кількості суддів у місцевих

та апеляційних судах, зазначивши, що вирішення вказаного питання зумовлено необхідністю оголошення конкурсів на заміщення вакантних посад суддів у цих судах у зв'язку з наявністю великої кількості вакансій.

21 серпня 2023 року до Вищої ради правосуддя надійшов лист ДСА України від 18 серпня 2023 року № 8-9730/23 із консультативним висновком ДСА України щодо визначення кількості суддів місцевих та апеляційних судів (далі – консультативний висновок) із пропозицією тимчасово, з метою проведення конкурсів на заміщення вакантних посад суддів, визначити кількість суддів місцевих та апеляційних судів у межах визначеної кількості згідно з додатками до цього консультативного висновку.

Рішенням Вищої ради правосуддя від 24 серпня 2023 року № 852/0/15-23 «Про визначення кількості суддів у місцевих та апеляційних судах» визначено на 2023 рік тимчасову кількість суддів у місцевих та апеляційних судах згідно з додатками 1–6 до консультативного висновку.

ДСА України на обґрунтування своїх пропозицій зазначила, що затвердження Вищою радою правосуддя запропонованої кількості суддів місцевих та апеляційних судів дасть змогу провести конкурс на заміщення вакантних посад суддів місцевих та апеляційних судів. При цьому після укомплектування суддівських посад кількість суддів має бути переглянута за результатами аналізу судового навантаження та з урахуванням видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

У консультативному висновку ДСА України зауважила, що проведення додаткових розрахунків і досліджень з визначення нормативної чисельності суддів на основі аналізу судового навантаження потребує часу та витрат, проте не забезпечить швидкого врегулювання судового навантаження та відновлення доступу до правосуддя.

Вища рада правосуддя в рішенні від 24 серпня 2023 року № 852/0/15-23 підтримала необхідність визначення тимчасової кількості суддів у місцевих та апеляційних судах з метою забезпечення проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України конкурсів на заміщення вакантних посад суддів у цих судах з огляду на значний кадровий дефіцит та важливість вирішення цього питання.

2) Щодо визначення в Регламенті ВРП чітких строків ухвалення рішення про звільнення судді із займаної посади, переведення на відповідну посаду до іншого суду

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» ВРП є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм

Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Згідно із частиною другою статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до повноважень Вищої ради правосуддя, визначених у статті 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», ВРП, з-поміж іншого, ухвалює рішення про переведення судді з одного суду до іншого, рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації, рішення про звільнення судді з посади.

Згідно з пунктом 1.1 Регламенту Вищої ради правосуддя, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 24 січня 2017 року № 52/0/15-17, зі змінами (далі – Регламент ВРП), основними засадами діяльності Вищої ради правосуддя та її органів є: верховенство права, відкритість, гласність, колегіальність, незалежність та безсторонність, розумність строків.

Пунктом 5.25 Регламенту ВРП передбачено, що Рада та Дисциплінарні палати розглядають питання, віднесені Законом України «Про Вищу раду правосуддя» до їх компетенції, у розумні строки. Якщо вказаний Закон і цей Регламент визначають строки розгляду певних категорій справ, Рада та Дисциплінарні палати розглядають питання у ці строки.

Слід зазначити, що відповідно до частини третьої статті 116 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» заява про відставку, заява про звільнення з посади за власним бажанням подається суддею до Вищої ради правосуддя, яка протягом одного місяця з дня надходження відповідної заяви ухвалює рішення про звільнення судді з посади.

Крім того, частиною першою статті 113 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що суддя звільняється з посади у разі неспроможності здійснювати повноваження за станом здоров'я за наявності медичного висновку, що надається медичною комісією, утвореною спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я, за зверненням Вищої ради правосуддя.

Відповідно до пункту 15.10 Регламенту ВРП питання про звільнення судді з посади за станом здоров'я розглядається Радою протягом одного місяця з дня надходження до Ради медичного висновку, наданого медичною комісією, утвореною спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я.

Конкретні строки розгляду питань про звільнення суддів у зв'язку з невідповідністю займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності не визначені законами України «Про судоустрій і статус суддів» та про «Про Вищу раду правосуддя».

Пунктом 21.4 Регламенту ВРП в редакції, яка діяла на час розгляду матеріалів про переведення суддів із судів, що ліквідовуються, встановлено, що питання про переведення судді з одного суду до іншого має бути розглянуто

Радою протягом розумного строку з дня надходження подання Дисциплінарної палати про переведення судді до суду нижчого рівня чи рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Варто зауважити, що визначення поняття «розумний строк» міститься у статті 4 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), відповідно до якої під цим терміном мається на увазі найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для надання своєчасного (без невинуватених зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах.

У свою чергу, статтею 119 КАС України визначено, що строк є розумним, якщо він передбачає час, достатній, з урахуванням обставин справи, для вчинення процесуальної дії, та відповідає завданню адміністративного судочинства.

Необхідність дотримання розумного строку при вирішенні судових справ згадується й у статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Тому, вирішуючи питання, чи своєчасно вчинена певна дія або чи має місце бездіяльність, визначальним є дотримання суб'єктом владних повноважень темпоральних рамок, передбачених у нормативно-правовому акті, без невинуватеного для конкретної ситуації зволікання.

Для встановлення розумності строку розгляду конкретної справи Європейський суд з прав людини (рішення від 27 червня 2000 року у справі «Фрідлендер проти Франції») виробив у своїй практиці кілька критеріїв, а саме: складність справи; поведінка скаржника; поведінка судових та інших державних органів; важливість предмета розгляду для заявника. Суд у своїй практиці неодноразово зазначав, що такий критерій є суб'єктивним і має трактуватись у кожному випадку залежно від обставин.

Регламентом ВРП визначено, що питання переведення судді з одного суду до іншого має бути розглянуто протягом розумного строку з дня надходження подання Дисциплінарної палати про переведення судді до суду нижчого рівня чи рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, однак зміст цього терміна у спеціальному законодавстві не розкрито.

Таким чином, розумність строку повинна оцінюватись через призму наведених вище критеріїв на предмет можливості розгляду справи протягом більш або менш тривалого строку.

Отже, під час аудиту не враховано, що навіть значна тривалість розгляду матеріалів може бути визнана розумною з урахуванням певних індивідуальних обставин. Напрацьовані ЄСПЛ положення щодо розумності строку розгляду судових справ та критерії його застосування за аналогією можуть бути вжиті й до строків розгляду питання щодо переведення судді / звільнення судді з окремих підстав.

3) Щодо звернення до суб'єктів права законодавчої ініціативи із пропозиціями внести на розгляд Верховної Ради України законопроект щодо

визначення єдиного органу, відповідального за забезпечення функціонування ЄСІТС (шляхом внесення змін до Закону № 1402)

У разі реєстрації відповідних законодавчих змін Вища рада правосуддя в межах повноважень, визначених пунктом 15 частини першої статті 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», надасть консультативний висновок.

Водночас повідомляємо, що у визначений Рахунковою палатою термін (до 31 грудня 2023 року) Рахункову палату буде додатково поінформовано про вжиті (заплановані) заходи з реалізації рекомендацій до рішення Рахункової палати від 22 серпня 2023 року № 17-3 «Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення виконання функцій та завдань Вищою кваліфікаційною комісією суддів України».

З повагою
Голова Вищої ради правосуддя

Григорій УСИК